

تورک یوردی

تورک ادبیاقلری مرکزی هیئتی طرفندن نشر اولغور.

جلد ۱

شباط ۱۳۴۱

نومرو ۵

تورکمنلرک آنادولوده برلشمسی

آنادولونک ایلك عرب اوردولری طرفدن استیلاسی، خالد بن ولید وایوب الانصاری کی بویوک عرب قوماندانلرینک استانبول سورلرینه قادار دایامسی بریلدیریم سرعتله کلوب کچیورمشدی .

عباسیلر زماننده کوله من اولارق ییزانس حدودینی آشان تورکمن عسکرلری قلابالق کتله لرله ، آغیر ، لا کین امین برصورتده آنادولوا یجر سنده ایلر لیورلردی . بو کوله من قوتلری آرزمان ظرفنده اخلاط ، ارضروم ، دیاربکر ، ملاطیه ، مرعش و آطنه نی تمامیه ضبط ایتدکلری کی بو عملکترده بویوک کثافتلرله برلشدیلر . گاه طولونلره ، گاه اخشیدلره ، گاه ایسه آفشین و بغداد خلیفه تابع اولان بو قوتلر سوکرادن تک باشلرینه ، مستقل دولتلر تأسیسه موفق اولملرلردی .

بلا ذری نک فتوح البلاداننده (ثغور) یعنی حدود محاربه لری دیه توصیف ایدیلن بو دور وقایعی حقیقه پک چوق معلومات واردر . هجرتک ۲ و ۳ هجری عصرلری آراسنده باشلایان بو استیلا ۳۴۰ سنه لرینه قادار دوام ایتدی . بو اوافق تورکمان دولتلری بعضاً قیصری ، آنقره ، حتی قسطنطونی به قادار ایلرله رک اورالری ضبط ایدیورلردی . ییزانس مقابله ایدرک تعرضه قالدقنجه اتحاد ایدیور ، و مصرده امداد آلارق چوق دفعه اولدقجه قوتلی ییزانس اوردولرینه قارشى قویوبورلردی . ۳۴۰ ده ییزانس اوردولری اخلاطه قادار ایلرله دیلر . بوتون ثغور تورکمنلری فائق قوتلرک قارشیدسند طوتونا میارق مغلوب اولدیلر . تورکمنلرک برقسى مملکتی براقوب سوریه یه ، ویا آذربایجان و عراقه مهاجرت ایتدیلر . برقسى اوراده بوتون مظلومه قاتلانارق یرلرینی محافظه ایتدیلر . دیگر برقسى ایسه اک مشکل بروضیت قالدقلرندن بالمجبوریه خرستیانیلغی قبول ایتدیلر . بوکون آنادولوده کوردیکم

ماردین ، قره مان و قیصری روملری بونلرک طورونلری در . بو آداملر ، روجه بیلمز لر ، یلی شیوه ایله روملردن زیاده تورکلر بکزه لر ، روملقه علاقه لری یالکیز کلیسایه اولان معنوی ارتباطلردن عبارتدر .

آل همداندن حلب حکمداری سیف الدوله ، ییزانسک بوتعرضه قارشى مقابل حرکتیه باشلادی . مسلمان تورکمن اوردولری تکرار آنادولونک اورتالرینه قادار کلدی لر . اوراده قالا بالق ایزلر براقدی لر . لا کین سیف الدوله ده نتیجه ده مغلوب اولدی . بوسورتیه برعصر ظرفنده آنادولو « ییزانس - تورک » قوتلری آراسنده همان همان دائمی بر « مدوجذر » ساحه سی اولدی . مدوجذرک مختلف صفحه لرینه تابع اولارق آنادولونک تورک نفوسی ده گاه آزالیور ، گاه چوغالیوردی . نهایت حقیقی استیلا ۴۲۰ سنه لرنده باشلادی . بوتاریخ سلجوق حکمدارلردن « آرسلان شاه » ک وفاتی تاریخی در . « قوتولمش » باباسنک یرینه کچجه آنادولو سبیرلری غایت قالا بالق برتورکمن آقینه آچق ایچین ایلك هجوملری یایمغه باشلادی . ایلك غزالری یایان آدام « طوغرول » بکک قارداشی « ابراهیم اینال » بکدر . بو ذات آنقره یه قادار کلدی . ییزانس ایمپراطوریه معااهده یاپارق حدودی تعیین ایتدی . استانبولده برجامع انشا اولونا جقدی . آرقاسندن بالذات سلطان « طوغرول » بکده قوتلی آقینلر وسفرلر یاپیوردی . آرسلان شاهک اوغلی قوتولمش آذربایجانی ضبط ایدهرک اورادن ارضروم اوزرینه ایندی . لا کین هنوز راهانورکمنلر تمامیه برلشمه مشلردی ؛ قوماندانلردن « آفشین بک » جرأتلی آقینلره « ایقونیوم » قونیه ایچرلرینه قادار ایلرله یوردی . (قوتولمش) بویوک سلجوقیلرک خاقان انتخابنده بولونمق و کندیسنی حکمدار انتخاب ایتدیره بیلیمک ایچین (ثغور) ی راقارق ایرانه کیتدی .

لا کین بوی بکلری (آلب آرسلان) ی انتخاب ایتشلردی . (قوتولمش) نتیجه یه راضی اولمادی . وعموجه اوغوللردن آلب آرسلانله حربه کیریشدی . اتلی برچنک ائناسنده وورولارق اولدیکی کبی اوردوسی ده مغلوب اولدی . آلب آرسلان قوتولمشک اوغوللری اسیر ایتدی . فقط وزیرى نظام الملکک رجا

وتوسطی اوزرینه اونلری تکرار ثغوره کوندردی. سلیمان‌شاه بوصورتله ثغورروم اولان دیاربکرده یرلشدی. ایشته برعصردن بری قدمه قدمه حاضر لانتقدمه اولان آنادولو تورکمن استیلاسنک قطعی ومتجانس بر مرکز بولماسی، مختلف شرقی آنادولو دره بکلرینک، بر بویوک تورکمن (اوغوز) بوی بکنک اطرافنه تورک احکامنه کوره طویلانیسی آنجاق سلیمان‌شاهدن اعتبار آدوغمق استعدادینی کوسرتمش دور بونکله برابر آنادولوده سیاسی ومدنی وحدتک، حقیق مرکزیتک دوغماسه داها چوق زمان واردی. روم سلچوقی دولتک تشکلی، سلچوق، دانشمند، کرجستان حربلری، حلب سرگذشتلری، اهل صلیب محاربه‌لری کی اک هیجانی دوره لر کچدکن صوکرآ آنجاق بویله بروحدتک تشکله دوغره بر حرکتک باشلادیغنی سزمک قابلدیر.

بویوک تورکمن آقینه قادار داغستان و آذربایجانده تورکمنلرک قارلوق شعبه‌لری ساکنیدی. خراساندن کلن و شهردن شهره نقل ایدیلن تورکلر آنجاق اخلاط، مرعش، مالاطیه و آطنه‌ده ساکن بولونیوردی. وقتا که اوغوزطوقای قوپدی؛ یکریمی دورت تورکمن اولوسنه عائد اویماقلر اولماورای‌النهره کلدیلر. اوراده تورکستان حکومتی زیروزیر ایتدکن صوکرآ خوراسانه کچهرک ری، همدان شهرلرینی تخریب وتبریزی ضبط ایدرک اخلاط وموصله کلدیلر. بومهاجر قافله‌سی قسماً طربزون حوالیسندمه کی چینی قیله‌لریله، موخار وسائر بویله‌ده. آلب آرسلانک عموجه زاده لرندن سلیمان‌شاه بر طرفدن، خلقتک دیلنده بطل غازی‌نک طورونی دییه طانیلان ملک دانشمند غازی دیگر جهتن اورتا آناطولی‌نی تماماً استیلا ایتدیلر. بر سه طرفده ملک غازی قوجه ایله واستانبول بوغازیه، سلیمان‌شاه ازمیره قادار دایاندی. ایشته بوده ایکنجی وقالابالق هجرتدی. آطنه و مرعش طرفلرنده آفشار اولوسندن دورت، آلا یونددن ایکی، دو کردن سکز اویماق، الخ... یرلشدی، و کویلر تشکل ایتدی. بوکون مفصل ارکان حربیه پاقه‌لری تدقیق ایدیلیرسه کورولور که اکثرینک اسملری منسوب اولدقلری اویماقلرک آدلری در: صوبصالی، تجرلی، ایکده، آفشار، آلیشار، آتمالی، قارغین،

یدر ، آلا یوند ، قنق ، الخ . . . کبی . ایشته بوسورتله تورکمن اسکی وطنک
تون خاطرله لرینی آنادولویه طاشیارق (یشیل ایرماق) ، (سیحان) و (جیحون) یدده
شدن آیرمادی .

آلب آرسلان ارمنستانی خراب ویزانس ایمپراطورینی اسیر ایتد کدن صو کرا
نادولونک مرکزی اولان (قیصری) یه قادار ایبرله دی . بعده عودت ایدرک
نادولونکی بوی بکلری آراسنده شوسورتله تقسیم ایتدی : ماردین ، اورفه ، خرپوط
بلاطیه [ارتق بن اکسک] ؛ سیواس ، آماسیه ، آنقره [امیر دانشمند] ؛
عس ، آطنه [امیر جاولی] ؛ یه ؛ آرنجیان ، دیوریک ، قره حصار شرقی [امیر
مکوجک] ؛ ؛ ارضروم ، قارص [امیر صلق] ؛ دیاربکر ، سعرد [امیر اینال] ؛
محدودینه یاقین اولان یرلر [جاولدر] بکه دوشدی .

بوسورتله دورت عصر دوام ایدرک ، آق قویونلیله قادار مستقل یاشایان
ارتقیر (دولتی تشکل ایتدی . آنادولونک حقیقی فاتحی و اکثریسی بوزاق
لان اون ایکی اولوسک رئیس احمد غازی سیواسی پایتخت یپارق (دانشمنده)
لتی تاسیس ایتدی . بؤدولت بوزیکرمی سنه قادار یاشادی .

آطنه ده کی (جاولی) خاندانی اوزون مدت پایدار اولدی . (بنی مکوجک)
لتی سلجوق حکمداری بویوک « علاءالدینی » قادار مستقل قالدی . ملک شاه
بائنده اخلاط و تبایس حوالیسی (ارمنشاهان) ک پدری اولان (سلیمان) ؛
جه اولونمشدی . مکوجک ، صالتوق و ارمنشاهان ، بواوچ تورکمن دولتی
سیراده اولدقجه قوتلی اولان کورجیلرله دائمی حربلر پاپیورلردی . ایشته
ادولوده یرلشن تورکمنلر آراسنده کی بوسیاسی وضعیت عینله فرانکلرک غولواپی
سبلا ایتدکلری زمانکی وضعیتلرینه بکزه یوردی . ناصیل (قلوویس) ک
رافده فرانسه پی باشمن باشه چکنه یهن جرمن قوتلری آوزمان ایچنده
کئی آرالرنده پایلاشارق (صاقسون) ، (فرانق) ، (بورغونیا) ، (لومباردیا)
رووانس) ، (غاسقونیا) و سائر دولتچکلری وجوده کتیرمشلر ؛ بوراده
ویسک دیکر فرانق پرنسملری اوزرنده کی نفوذی سیاسی دکل ، بلکه عنعنوی

وعرقی بر نفوذدن عبارت بولونمش ایسه عینله روم سلجوق حکمداری (سلیمان شاه) کده
 تورکمن دولتچککری اوزرنده اوغوز تورمه سینه کوره معین بر نفوذ و صلاحیتی
 واردی . ملک دانشمندک شهادتندن سوکرا روملر غایت قوتلی صورتده آنادولوی
 استردادده تشبث ایله دیلر . آنادولو بککری آرلرنده کی اختلافدن دولای قارشلی
 قویامادیلر . آلپ آرسلانک خلقي ملکشاه بوامیرلرک اوزرینه حاکم ووصی اولق
 اوزره قوتولمشک اوغلی (سلطان سلیمان) ی آنادولو سلطانلغه تعیین و یوز بیککرجه
 تورکمنیله اورتا آنادولویه کوندردی . سلیمان ارضرومه کلنجه بوتون بککراونی
 استقبال ایتدیلر . معیتنه کلهرک آنادولوی استرداد ایتدیلر . سلیمان شاه ازیق
 پای تخت یابدی . « ازیق » تمامیه حدود اوزرنده ایدی . آنادولونک اورتاسده
 (سیواس) و (قونیه) کی بویوک و معمور شهرلر دورورکن « ازیق » قدار
 اوراق بر قصبه یی پای تخت یاملنک سبی یزانسک مقاومتنه حدود اوزرنده قارشلی
 قویمقدی . عشیرتلرک توزیمی واسکانی آنجاق سلطان مسعود بن قلیج آرسلان
 اولنک [۵۰] سندن فضله سورهن سلطنتی زماننده اولمشدر . سلجوقلر عشیرت
 منازعه سینه میدان ویرمه مک و سیاسی وحدتی سرعتله طویلايه بيلمک ایچون
 کوچه بهلری اولوس اولوس دکل ، بلکه هر اولوسدن برر قسم افرازايدهرک ، قارشلیق
 بر صورتده مختلف یرلره اسکان ایتشلردی . بونکله برابر معین منطقه لرده اولوسلردن
 بریسنک اکثریتی حائز اولماسنه مانع اولونا مامشدی .

ارضروم ، اخلاط ، دیاربکر حوالیسنده (بایندر) لر ، (آفشار) لر ،
 (بایات) لر ؛ سیواسده آفشارلر ، قنقلر ، ایمورلر ؛ طریزونده چینی لر ، آلا یوندیلر ،
 قسطنطنییده قاییلر ، چینی لر ، آلا یوندیلر ، آنقرده علی العموم بوز اوقلردن آلتی
 اولوس (قایی ، بایات ، دودرغا ، قارقین ، یازر) ؛ قونییه ده (قتی ، ایکدیر ،
 ایمور ، جاولدر) ؛ خداوندکارده (قایی ، ایکدیر ، بوکدوز ، آلقه اولی) ؛
 آیدینده (قتی ، آفشار ، یاپرلی) ؛ مرعش ، آطنه و حلب جوارنده (یوره کیر ،
 قایی ، قتی) ؛ خرپوط واورفده (دوکر ، قره اولی ، بیکدلی) بویلی
 واولوسلری اکثریت تشکیل ایتک اوزره یرلشدیلر .

بونلرده اوفاق تفک بعض شیوه فرقلری واردی که بوکونه قادار دوام ایتکده در . مثلاً قسطنطونی و طبریزونده (چینی) شیومسی ؛ سیواس ، قیصری و قوییه ده (قنق) ؛ دیاربکر و شرقی آنادولوده ایسه (بایندر) و (آفشار) شیومسی قونوشولور . آذربایجان تورکمنلرینک لسانی ده (بایندر) و (آفشار) اصلدن کلکده در . لاکین آذربایجان تورکمنلرینه روسجه و فارسینک پک چوق تاثیر اولایفندن آیری برلهجه تشکل ایتمشدر . آنادولونک ایلک فاتحی اولان دانشمندیلر ، مملکتک افسانوی تاریخنده اک جانلی موقعی قازاندیلر . « ملک احمد دانشمند غازی » خلقت دیلنده بطل غازینک طورونی ملک غازی آدیله شهرت قازانمشدر . برعصردن فضله دوام ایدن بودولتک تاریخی (مرقاة الجهاد) ، (تنقیح التواریخ) ، (هزار فن) و (دانشمندیه تاریخی) نده تدقیق ایتک قابلدرد . احمد توحید پک افندینک مسکوکات تورکمانیه قانالوغنده دانشمندی حکمدارلرینه عائد بعض سکه لر وار . اولرک بریسنده ملک احمد غازی اسمنک یانی باشنده (آنادولو ملکی) قیدینه راستلانیور . سلجوق حکمدارلرینک سلاح و وراثت قوتیله تأمین ایتدکلری هکمونیا رئیسکله رغماً ، بومتواضع و خلحقیل امیرلر آنادولونک حقیقی فاتحی عد ایدیلور ؛ و مملکتک عنعنوی حکمدارلری صیراسنه کچوردی . غازیلک آنادولو قهرمانلرینه و مملکت مدافعلرینه دانشمندیلردن میراث قالمشدر .

ملک غازینک حیاتی بر دستان حالی آلمش ، حقیقی ، تاریخی قیمتی غیب ایدرک افسانوی بر شخصیت شکله انقلاب ایلمشدر . آنادولو اسمنی ایلک دفعه اولارق خمه یه رک کندیسنی اوملکک مالکی عد ایدن دانشمندیلر اولمشدر . حال بوکه سلجوقیلر بوتون سکه لرنده دائماً (سلطان اقلیم الروم) تعیرینی قوللانمشلر . مرزمان خلیفه نک محمسی ، وکیلی ، بغداد سراینک (پرورده) سی شکلنده کورونمکله تفاخر ایتمشلردر .

احمد غازینک اداره سی آلتنده کی اون ایکی اولوسدن بریسی ده قایی اولوی ایدی . منارالیه « قارا اولی » اولوسنک (توقان) بویندن بر رئیسک اوغلی ایدی . اون ایکی بویوک اولوسک انتخابیله رئیسک موقعنی قازانمشدی .

ملک احمد غازی اولاً سیواس ، بعده آماسیه و توقادی برکوتورمز عسکرله
 برهفته ایچنده آلت اوست ایتمش ، معیتده بولنان اولوسلردن مختلف قبیله لری
 شهرلره و کویلره یرلشدیرمشدر . بوسبدن (قره حصار شرقی) نک (سامسون)
 سنجاغنک اکثر ساکنلری (دودرغا) اولوسنه منسوب اولدینی کبی ، سیواسک
 جنوب قضالری (آفشار) اولوسنک بویلریله ، شمال طرفلری (یازار ، قیریق)
 آماسیه و توقاد سنجاقلری ینه (قیریق) و (بایات) اولوسلرینه منسوب عشیرتله
 مسکوندیر . ملک غازی (نیقونیه) یی ضبط ایدرک اهالیسینی تهجیر ایتدی .
 و (چوروم) عشیرتی یرلشدیردی . [آماسیه تاریخی ، جلد : ۲] احمد غازی
 نهایت اذمیدی فتح ایتدی . معیتده کی قوماندانلردن (کمش تکین) ، (علم الدین)
 بکلر (علم) داغنه قادار کلدیله . داغک اسمی بوقومانداندن قالمیشدر . احمد غازی
 آنادولو حصارینه (مرو) ایمپراطورلغنک بایراغنی دیکدی . بوغازدن کلوب کچن
 کیلردن ویرکوالدی . ملک غازینک وفاقی اوزرینه بیرانسلیله باشلری قالدیردیله .
 او زمان آنادولینک ایکنجی فاتحی سلیمان شاه (ملک غازی کشتکین) ایله برابر
 تکرار حربیه باشلادی . حربدن سوکره ملک غازی مملکته دوندی . سلیمان شاه
 (حلب) سفری اناسنده شهید اولدی . یرینه بویوک اوغلی (داوود) تخت
 کچدی . ایشته اوخیراده (ملک غازی - داوود شاه) رقابتی باشلامشدی . بو
 مجادله نک ماهیتی نه ایدی . علی العاده برخاندان مسئله سیمی ایتدی . مسئله یه اساسندن
 باقیلاجق اولورسه بو قادار بسیط اولمادیفی آکلاشیله جقدر . بیلیورزکه اوغوزلر
 (یوز اوق) و (اوچ اوق) دییه ایکی یه آیریلیورلردی . توره یه کوره یوز اوقلر
 صاغ قولی ، اوچ اوقلر صول قولی طوتویورلردی . قورولتای اناسنده خاقانک
 صاغ طرفنده قایی خاندن اعتباراً صیراسیله اون ایکی اولوس بکی ، صول طرفنده
 (قینیق) دن اعتباراً ، ینه صیراسیله اون ایکی اولوس بکی اوطوریرلردی . بوزاوقلر
 چین حدودلرندن اعتباراً تورکستان چینی نک بر قسمی اللرنده طوتویورلردی .
 اوچ اوقلر ایسه خوتن ، کاشغار ، طورفان خوچند قلعه لرینی احتوا ایدن اقسام ایله
 (ایلی) و (یرتیش) بویارینی اشغال ایدیورلردی . خاقانلق بو ایکی سلسله آراسنده

مداوۋه دکیشوردی . تورکمنلر آنادولویه کلوب یرلشدکلری زمانده اهالینک طرز توزیعی تصادفی اولماشدی . بلکه تامایله تورده و عرفه موافق بر شکله وقوعه کلهدی . صاغ قولى باشده قاییلر اولق اوزره بوز اوقلر ، یعنی دانشمندى دولتى ، سول قولى ایسه اوچ اوقلر اشغال اتمشدى . ايشته (ملك غازى-داوودشاه) محادله سی بواصلدن کليوردی . چونکه اوغوز تورده سنه کوره تورکمن مجتمعه سنک باشه کجه جک آدمی خلیفه و خاقان دکل ، بوی بکلرینک مجلسی وقورولتای انتخاب ایدردی . آنادولونک ایلک فاتحی بطل غازینک طورونى و اوغوز تورده سنک اک صادق رمدافی اولان (ملک غازى) نک خاقانک نصی و خلیفه نک تعینیه ایش باشه کچن ، اوغوز تورده سندن زیاده بغداد سیراینک تشکیلاتنه باغلامغه تمایل کوسترن سلیمانشاهدن جوق اساسلی بر صورتده آیریلدیغنی کورمک قابلدلر . دانشمندیلرک پای تحق سیواس ایدی . ساجوقیلرک ایسه قیصری وقونیه آراسنده متمادیا دکیشوردی . دانشمندى حکمدارلر مملکته عاند هر هانکی بر مسئله چیقدیغی زمان قورولتای اجتماعه دعوت ایدیورلردی . سغرلر ، شوله نلر ، یوغلر شکل واساسندن بر ذره بيله غیب ایتهدن دانشمندیلرده دوام ایتدی . آنادولو حکمداری ملک غازى بو مملکتک باشنده انتخابجی تورده دن قوت آلمه دن تغلب ایدن بریسنک بولونماسه راضی اولامیوردی . ايشته داودله منازعه بواساسدن باشلا یارق کیتدکجه کنیشلیوردی . لا کین قارده شقاوغاسیله بر برینه دوشن تورکمنلر مملکت ایچریسنده مشغولکن اهل صلیب حربلری آنادولوی هدف اتخا ذینه باشلادی . بویوک ساجوقیلرک خاقانی (سلطان برکیاروق) ، (قلج آرسلان) ی روم سلطانی تعین ایدرک خراساندن کوندردی . قلج آرسلان اولا قونیه ده قارده شی داوودی مغلوب ایتدی . اوندن سوکرا بوز اوقلر یعنی - دانشمندیلرله اوغراشارق شمالدن جنوبدن تجاوزلرینی منع ایتدی . نهایت اُزنیق وقونیه ده کی متمادی مقاومتلریله اهل صلیبی آنادولودن چیقارمغه موفق اولدی . ايشته آنادولوده تورکمنلرک یرلشمه سندن سوکرا ، خارجی تهلمکه قارشیسندنه وقوعه کلن بویلک مدافعه حرکتی عشیری حیاتک فوقنده ملی بروحدنک دوغماسه اک مهم عامل اولمشدر .